

WIE TWIJFELT AAN ZIJN BESTAAN?

De draak spreekt vele volken tot de verbeelding

Weinig dieren hebben in verleden en heden zo tot de verbeelding gesproken als de draak. Zijn naam stamt van het Griekse 'drakon' wat 'zien' betekent, in de betekenis van 'hypnotiserend kijken'. In mythen en verhalen van bijna alle volken speelt dit dier een rol, in het Oosten meestal in de gedaante van de vleugelloze draak die geluk brengt, in het Westen meestal in de gedaante van de gevleugelde kwaadaardige draak die dood en verderf zaait.

Hans Vermeer is
redacteur van Kleio.

In het verleden was men er lange tijd van overtuigd dat de draak werkelijk bestond. In de middeleeuwen trokken belezers geleidelijk het bestaan van fabeldieren als de basilisk en de harpij in twijfel. Maar tot in de late middeleeuwen twijfelden zij niet aan het bestaan van de draak. En waarom zouden ze, want dan zouden ze ook hebben moeten twijfelen aan de vele Bijbelverhalen waarin de draak een rol speelt. Zoals dit fragment uit de Apocalyps van Johannes, hoofdstuk 12: *Een groot teken verscheen aan de hemel: een vrouw, omkleed met de zon,*

de maan onder haar voeten en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren. Zij was zwanger en schreeuwde in haar weeën en barenstroom. Toen verscheen aan de hemel een ander teken: een grote, vuurrode draak. Hij had zeven koppen en tien horens, en op zijn koppen zeven diademen. Zijn staart vaagde een derde deel van de sterren aan de hemel weg en wierp ze op de aarde.

BESTIARIA

Dé bron van kennis over de leefgewoonten van de draak vonden de middeleeuwen in de bestiaria en natuurencylopedieën,

een genre dat haar hoogtepunt beleefde in de 13e eeuw. Dit zijn boeiende en vaak fraai verluchte manuscripten waarin kennis over dieren gekoppeld werd aan een morele les voor de lezer. En daarin stond de draak netjes beschreven tussen dieren als de arend, de leeuw en de vos. Ook al had niemand ooit een levende draak gezien. Maar ook dat was volgens de auteurs van de bestiaria te verklaren. Want draken werden geboren in India of Morenland (Ethiopië). En van daaruit verspreidden ze zich over de aarde, waarbij ze zich vooral concentreerden in grotten en spelonken in de buurt van de Toren van Babel in Babylonië. Voorafgaand aan de geboorte had de paring plaats en wel tijdens Sint-Jansnacht (23/24 juni). De auteurs gaven de lezer de raad om die nacht waterputten en bronnen af te dekken en grote vuren aan te leggen. Want tijdens Sint-Jansnacht bestond het gevaar dat er druppels draakenzaad op aarde vielen en één druppel was al genoeg om een rivier of bron te vergiftigen. De leraren schuilden sowieso altijd als er een draak overvloed, want zij wisten dat draken ook in de lucht

urineerden en die urine veroorzaakte huidziekten waardoor uiteindelijk zelfs armen en benen van het lijf konden vallen (een verklaring voor melaatsheid?). Een belangrijk deel van de informatie in de bestiaaria ging over het bestrijden van de draak. Dat kon op verschillende manieren. Dappere mensen konden ervoor kiezen om de draak in slaap te brengen met medische kruiden, zich op zijn rug vast te binden, op een trommel te slaan om de draak in de waan te brengen dat het onweerde en zich dan mee laten voeren tot de draak uitgeput neerstortte. Het gevaar zat in een mogelijke landing in zee. Meer voorzichtige mensen konden een kalf vullen met kalk. De draak zou het kalf opslokken, de kalk zou dorst veroorzaken. Met als gevolg dat de draak veel zou drinken, zo de kalk liet ontvlammen en zou verbranden.

DRACONTIA

De bestiaaria wisten nog veel meer feiten over draken te vertellen. Drakenvles koelt

het bloed af. In het Westen was drakenvles onbekend omdat men het daar vanwege het koude klimaat niet nodig had. Maar de Ethiopiërs aten het vaak tijdens lange reizen. Een smeersel van drakenvet gemengd met honing zou ideaal zijn tegen oogaandoeningen. Terwijl een mengsel van wijn, drakentong en -gal

uiterst geschikt zou zijn om een bezetene tot reden te brengen. Maar het kostbaarste wat een draak kon leveren, was *dracontia*, een helderrode steen die zich in het hoofd of oog van de draak bevond en die bescherming bood tegen allerlei soorten gif. De steen was uiterst kostbaar omdat die alleen verkregen kon worden uit een levende draak. De auteurs van de bestiaaria gaven zodoende blijk van gedetailleerde kennis van de draak. Dat blijkt ook uit mededelingen die de auteurs van de bestiaaria doen. Zo schrijven zij bijvoorbeeld: de natuurlijke vijanden van de draak zijn de griffioen, de olifant, de arend en de panter; hij blijft gezond door grote hoeveelheden wilde sla te eten; appels maken een draak ziek; en als hij ziek is, eet hij venkel als medicijn. Die gedetailleerdheid door gerespecteerde auteurs zal zeker hebben bijgedragen aan het langdurige geloof in het bestaan van de draak. Want waarom zou je twifelen aan het bestaan van een dier waarover zoveel kennis bestaat? ■

Linkerpagina:
Links: De rode draken uit Wales, de wyvern, konden niet tegen naakte mannen. Als een man zich uitkleedde, sloegen de wyvern van schrik op de vlucht! *Richard Fournival's Bestiary of Love*, Bodleian Library, Oxford, 14e eeuw.

Rechts: Een draak in het *Liber Floridus* van Lambert van Sint-Omaars, 12e eeuw, Gentse universiteitsbibliotheek.

Rechterpagina:
Boven: Een draak verstikt zijn natuurlijke vijand, de olifant. Net zoals de duivel ligt te loeren op mensen om hen te verstikken met zondes. *The Ashmole Bestiary*, Bodleian Library, Oxford, 13e eeuw.

Onder: De draak speelt nog steeds een rol in onze cultuur, bijvoorbeeld in films en boeken (Harry Potter, *The Hobbit*). En ook in de Chinese cultuur speelt de draak nog een grote rol. Foto: epSos.de.

